

Garanje, ki ga imam rada

Dramska igralka Ljerka Belak, letošnja Dnevnikova nagrajenka ^{by 20.9.03}

Gregor Butala

LJUBLJANA – Teško bi bilo naštetiti vse vloge, ki jih je v več kot tridesetih letih delovanja na gledaliških odrih oblikovala dramska igralka **Ljerka Belak**, dobitnica letošnje Dnevnikove nagrade za izjemne dosežke na odru Mestnega gledališča ljubljanskega, natančneje, za svoj nastop v tragikomediji *Vedno se kdo izgubi* finskega dramatika Reka Lundána v režiji Zvoneta Šedlbauerja in dramaturgiji Igorja Lampreta. Poznamo jo tudi iz filmov, številnih televizijskih in radijskih oddaj, veliko je delala z ljubiteljskimi in otroškimi gledališkimi skupinami.

Zgradba drame *Vedno se nekdo izgubi* je precej nenavadna. Se vam je zdela takšna tudi vaša vloga?

Pravzaprav je bila zame podobna kateri koli drugi vlogi, vsake se lotim povsem od začetka in takrat se počutim, kot da ne bi znala ničesar. Znajdem se pred neznanko, v kateri poskušam poiskati nekaj, kar mi je blizu, ves čas oblikovanja vloge dvomim in šele ko je predstava narejena, ugotovim, da mi je vendar uspelo. Še v noben študij nisem šla z občutkom, da vem, kako bom kaj naredila, in tudi sicer ni vlogi nikoli konca: še takrat, ko predstavo že igramo, imam vselej ogromno zamisli, kaj bi lahko spremenila ali naredila

po dve uri skupaj. In dvorana je bila vedno polna, tudi če smo igrali v soboto ali nedeljo. Gledalci so po predstavi hodili k nam in govorili, že četrtri sem gledal in spet sem tako jokal...

Ljudje si torej želijo tudi tega, da bi jih nekaj ganilo ali da bi skozi predstavo morda prepoznali kakšne bolj temne, skrite kotičke svoje duše, ki si jih ne priznamo vselej. Tudi predstava *Vedno se nekdo izgubi* ima nekaj takega v sebi, čeprav so v njej tudi smešni deli; hkrati pa je to eno redkih besedil, v katerem sem zase našla nekaj zares osebnega.

Na kaj mislite s tem?

Liki žensk, starejših od petdeset let, za pisce dram – ki so večinoma moški – običajno niso preveč zanimivi. To so navadno kakšne sosede ali mame, ki jih zgodba pušča bolj ob strani, težišče dramatičnosti pa je drugje, recimo na mladih dekletih, ki se ločujejo, rojevajo ali pa se v njih zaljubijo moški protagonisti. Pa ne trdim, da za starejše ženske ne bi bilo vlog, vendar so te ženske figure nekako zapostavljene,

.....
O moških težavah s staranjem je napisanih več

gič pa so ti preveliki. Utrujen si, vse te boli, ves čas si preznojen in na nogah... Ta poklic moraš imeti zelo rad, da ga lahko opravljaš. (smeh).

Pa niste nikoli podvomili o svoji poklicni izbiri?

vrhunsko izvedbo kakšne skladbe pa ni dovolj, da igrajo le po notah. Če pride v neki predstavi k nam kakšen gost ali se nam pridruži nov, mlad član ansambla, pa je to za nas le koristno, saj prinese bodisi znanje bodisi svež ve-

drugače. To traja vse do zadnje ponovitve. Tako se mi nobena vloga ne zdi ravno posebna: so vloge, za katere rečemo, da igralcev »ne zanimajo«, pa nastane iz njih nekaj izvrstnega, včasih pa imaš lahko odlično vlogo, ki bi si jo vsi želeli igrati, a vendarle ostane blede, če pri predstavi ni prave ekipe. Gledališče je pač čudna stvar, brez prave kemije v njem ne nastane nič vidnejšega.

Kaj pa razne velike, znamenite vloge?

Ni tako preprosto. Mogoče se bo zdela primerjava malce smešna, toda ko pečeš potico, lahko uporabiš zelo kakovostne sestavine, pa to še ne pomeni, da bo potica dobra. Lahko imaš kup okusnih stvari, orehov in vsega drugega, pa ne bo uspela, če ne veš, pri kateri temperaturi jo moraš peči in koliko česa boš dodal. Dobra vloga je zato skupek kančka sreče in veliko dela.

Zdi se mi, da se je predstava Vedno se kdo izgubi večine gledalcev zelo dotaknila...

Morda se je ob kakšni komediji dogajalo že kdaj prej, toda pravzaprav ne pomnim, da bi me zaradi kakšne predstave toliko ljudi, večinoma so bile to ženske, poklicalo ali ustavilo na cesti. Marsikatera od njih mi je povedala kakšno svojo zgodbo iz otroštva ali pripetljaj, ki se je zgodil komu od bližnjih. Sicer je reš, da večina ljudi v gledališče pride zato, da bi se smejala, toda pred leti, ko smo igrali dramo *Smrt trgovskega potnika* z Borisom Cavazzo v glavni vlogi, so gledalci jokali

drami, le redki pa pišejo o ženskih težavah enake vrste.

.....

čeprav bi bilo mogoče o njih zelo veliko povedati, saj tudi ženske mojih let živijo zanimivo in pestro življenje. In upam, da bo to kdo prebral in začel pisati tudi za ženske čez petdeset. (smeh) O moških težavah s staranjem je napisanih več dram, le redki pa, kot je to v tej drami, pišejo o ženskih težavah enake vrste. In če sodim po odzivih občinstva, nisem edina teh misli. Sicer pa smo vsi člani zasedbe to predstavo zares radi delali, čeprav je bil študij zelo težak.

Mar ni vselej tako?

Reš je, brez trdega dela ne nastane nič, na lahek način ni dobre predstave. Ustvarjanje v gledališču je pravzaprav velik napor, čeprav se to na prvi pogled ne vidi. Kdor se ni nikoli srečal z življenjem za kulisami, z vajami, na katerih v neskončnost iščemo različne možnosti, in s trenutki, ko preprosto ne moreš več, si težko predstavlja, kaj je gledališče. Misli si, saj to je prijetno, na odru se malo hecate, potem malo popijete in pojeste, prav lepo se imate. Toda to je le droben delček vsega. Ljudje se navadno čudijo temu, da si lahko zapomnimo toliko besedila, ampak s tem je še najmanj težav. Gledališče je umazano garanje, to je prah, pot, nenehna luč, ki ti sveti v glavo, čevlji, ki te enkrat žulijo, dru-

Tudi sicer med igralci najbrž ni kaj dosti takih, ki bi dvmili o svoji izbiri, se mi pa zdi, da tisti, ki so ta poklic opustili, vse življenje razmišljajo o tem, zakaj so pravzaprav nehali. Kajti osebno menim, da je gledališče prvo, pa čeprav se to tako grozno sliši. Tvoja družina, sorodniki, prijatelji in vse drugo je, na žalost, šele na drugem mestu. Toda če hočeš biti srečen kot igralec, nimaš druge možnosti. Morda je tudi v drugih poklicih tako, na primer z novinarji – vsekakor pa te morajo imeti tisti, ki te čakajo doma, zelo radi, da te razumejo, ko prideš siten ali pa vesel, umazan, utrujen in preznojen, slabe volje, ker ne gre tako, kot bi moralo.

Zato prav občudujem mlade igralke, ki se odločijo, da bodo imele družino; danes je ritem v gledališčih še precej bolj uničujoč kot takrat, ko sem začejala jaz, takoj te porinejo v velike in zahtevne vloge. Z vsem bitjem moraš biti v svojem delu, sicer kmalu nimaš več možnosti, zamenjajo te drugi. Kruto, ampak tako je. In po svetu je, kakor slišim, še huje.

Mislite s tem na gledališča brez stalnih ansamblov?

Stalni ansambel je nekaj zelo pomembnega. To so igralci, ki že leta delajo drug z drugim in v takem okolju se lahko rojevajo dobre predstave. To ne velja le za gledališče, enako je v operi, baletu ali simfoničnem orkestru. Predstavljajte si, da bi bili vsi glasbeniki najeti, zbrani od vsepovsod: saj se ne morejo slisati in čutiti med seboj. Za

bel.

Preden ste se leta 1993 pridružili MGL, ste bili dolga leta članica celjskega gledališča.

V Celje sem odšla, ker v Ljubljani nisem dobila dela, in če se ozrem nazaj, je bila to dobra odločitev. V Celju smo zares delali, kolikor smo lahko zdržali, igrali smo tudi po dvesto predstav na sezono. Če bi čakala in upala, da se bo kaj našlo v Ljubljani, bi morda čakala leta in bila ves ta čas nesrečna. Zato zdaj vsem mladim igralcem svetujem, naj delajo. Če ne dobijo vlog v ljubljanskih gledališčih, nič hudega, naj poskusijo v Celju, Mariboru, kjer koli, da bodo le igrali.

Pa je težko iz dneva v dan prehajati med različnimi vlogami?

Seveda ni lahko, saj ne moreš biti kot tekoči trak. Predstavo moraš vsakič odigrati na novo, vsak stavek povedati sproti in sveže; to je najbolj naporno. Vendar moraš imeti do tega tudi zdrav odnos. Neki starejši kolega mi je v mladosti rekel: vedeti moraš, da ti nisi isto kot tvoja vloga. In res je tako, biti moraš svobodna, samostojna osebnost, nekje zraven pa so tvoje vloge, ki si jim posodil svojo figuro in podaril svoje izkušnje, pa nič več kot to. Ko se tega zaveš, je veliko lažje živeti s svojimi vlogami in prehajati med njimi. Kajti s seboj jih pač ne moreš nositi. Sicer lahko trikrat odigraš vlogo morilke in dvakrat vlogo prostitutke, pa je s tabo konec. (smeh) Seveda se šalim, vendar je tako.

Foto: Jaka Adamič